ספרי מוסר · אחרונים

מאמר צפית לישועה

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מאמר צפית לישועה

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מאמר-צפית-לישועה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 9
פרק ג 12

פרק א

הנה בעוונותינו הרבים אנו רואין בכמה מקומות שנתמוטט הדת מאד מאד ומנתקין הבנים מילדותן מתורת ה' מה שלא היה כן באיזה שנים שלפנינו, וכאשר נחקה היטב על סיבת הענין יש כמה דברים, ועיקר הסיבה הוא רפיון האמונה, שהאמונה בעולם הנצח בשכר ועונש ובביאת המשיח ובכל יעודי התורה היא נתנה אומץ לישראל בכל דור לישא כל המצוקות והתלאות ולעמוד עבור דתם במסירת נפש הן בעצמן הן את בניהם, שיפה היה האב לראות בנו שחוט לעיניו על קדושת השם להשיב נשמתו טהורה לאלוקי השמים מלראותו בגרם האושר אם חלילה יסלף דרכו מדרך התורה והמצוה.

אכן בעוה"ר כהיום הצליח מעשה שטן ע"י שלוחיו הרבים לרפות שרשי האמונה מקרב ישראל הן בשכר ועונש הן ביעודי הנביאים, וכאשר רואין גודל המצוקות והתלאות שעוברין עלינו בכל יום מדמין בנפשם שהקב"ה הסתיר פניו ממנו לגמרי, ומתיאשין מן הגאולה ואינן מחכין למלכות שמים כלל, וכל אחד פונה לעצמו ומבקש עצות הן בהיתר הן באיסור איך לפרנס עצמו ובני ביתו.

וביותר מזה שאפילו התמימים והישרים יראי אלוקים בראותם גודל הפריקת עול שנתהוה בעו"ה שהוקל בכמה מקומות ענינים החמורים שבחמורים כגון דברים שחייבה התורה עליהן מיתה וכרת (כגון חילול שבת דכתיב "מחלליה מות יומת", ועריות דהיינו טבילת נדה שהיא בכלל כל עריות כמו שכתוב בפרשת אחרי מות) נפל לבן בקרבן וחושבין איך נוכל לקוות בדורנו לרחמי שמים אחרי שהפירו תורת ה' באופן נורא כזה, ועי"ז ממילא מתרפין לגמרי אפילו לראות לתקן איזה אנשים שנוכל להצילם מרדת שחת. ועל כן מצאתי חובה לנפשי להעריך לפני הכל את אמיתת הענין.

שאדרבה בזמנינו יותר קרוב לצפות לישועה, והא דלכאורה כאשר יסתכל האדם בתנאי גאולה האחרונה הכתובה בפרשת נצבים שתהיה כאשר נשוב אל ה' לשמוע בקולו ככל המצוה אשר ציוונו בכל לבבינו ובכל נפשינו אנחנו ובנינו ואז ישיב ה' אלהינו את שבותינו וכו' כמבואר שם, וכפי מה שאנו רואין כעת לא אכשיר דרא כלל ודבר זה נותן מקום להתיאש, וכפי מה שכתבנו למעלה, אבל התשובה על זה הוא כפי מה שנבאר.

דהנה לכאורה קשה לנו זאת על חז"ל עצמם שמסרו לנו חכמי המשנה והגמרא בסימני הגאולה סימנים שאינם לשבח כלל, כמו שאמרו במשנה סוף סוטה ובסנהדרין צ"ז, בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי וכו' ואין תוכחה, נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו בפני קטנים, בן מנבל אב, בת קמה באמה וכלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו וכו' עוד שם חכמת הסופרים תסרח ויראי חטא ימאסו והאמת נעדרת.

ובסנהדרין איתא דהיינו שנעשית עדרים עדרים והולכת לה, פירוש שתחסר האמת מן העולם יום יום בשטף גדול מאד, עוד שם אין בן דוד בא וכו' עד שירבו המלשינות וכיו"ב דברים רבים וכמה מהם סמכו גם על דברי תורה והנביאים.

ואנו רואים בעו"ה שנתקימו כולם בדור הזה(וגם כל שאר הדברים מענין המצוקות ג"כ נתקימו כולם) ולכאורה יפלא דהלא מפסוקי התורה נראה להפך שהגאולה תהיה כאשר נשוב אל ה', כמש"כ והיה כי יבואו אליך וגו' הברכה והקללה ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו וגו' ואז ישיב ה' את שבותך וגו' והוא דבר הבטחה מה' שכן יהיה בודאי וכמו שכתב הרמב"ן.

והנה יש כמה תשובות לבאר הענין (ע"ש בסנהדרין צ"ז ע"ב ודף צ"ח), אבל ביאור הענין הקרוב לפשוטו הוא כך, דשניהם אמת, דבאחרית זמן הגאולה ימצאו שני סוגי אנשים ושניהם עזרו בקירוב הגאולה כאשר נבאר.

שימצאו חלק אנשים בישראל אשר יתחזקו עצמם לעבוד את ה' בכל לבבם ובכל נפשם הם ובניהם, והם הם שלומי אמוני ישראל עובדי ה' שבדור הזה שבזמן שיתרבו המתפרצים העומדים לפרוץ ולהרוס דת קדש ע"י ריבוי ספרי הפוקרים אשר יפיצו בקרב העם או שארי עצות של תאוה וחמדה שלוחי דיצה"ר הכחות אשר יגרמו לפרוק עול מלכות שמים עול התורה והעבודה, בעת הזאת השרידים משלומי אמוני ישראל המתחזקים ומתאמצים לשמור כל חוקי התורה שלא להתרפות ממנה וגם את בניהם ילמדון להחזיק בתורת ה' ושלא לסור מכל הכתוב בה ימין ושמאל.

בודאי מדרגתם עולה למעלה כי יגיע להם הדבר בקושי גדול ובחרף נפש הרבה יותר מדורות הקודמים, וידוע מה דאיתא באבות דרבי נתן דפעם אחת בצער שקול ממאה פעמים שלא בצער, ועבודת השי"ת כעת היא טהורה ונקיה שאין בה מטרה לכבוד או שארי פניות כי אדרבה נתקיים בנו בעוה"ר וסר מרע משתולל על הבריות ויראי ה' ימאסו אצל איזה סוגי אנשים,

ויש אנשים אשר בשביל לעשות את בניהם יהודים כשרים כדת התורה מקבלים עליהם לחיות חיי עוני ודוחק כל ימיהם ומשארית עמלם יפרישו שכר למלמדים ומורים שיתחזקו בניהם בתורת ה' ואינם משנים מקומם בכל ענים ודחקם למקומות הרחוקים שהפרנסה מצויה יותר בשביל חינוך בניהם לתורה ויראה, בודאי נוכל לומר דנחשב זה תשובה לה' בכל לב ונפש.

וכהנה הבנים השרידים אשר ה' קורא השמים לילות כימים על תורת ה' ומשחירים פניהם בדוחק מזונותיהם ורק להתדבק בתורת ה' ומצותיו כל ישעם וכל חפצם, ובזמן

שנמצאו להם הרבה מפריעים ומלגלגים, הם יתחזקו עצמם לעמוד על משמרתם משמרת הקודש בתורה ועבודה וכל הכתוב בתורת משה ודברי נביאים הכל קדוש אצלם, הלא מדרגתם עולה למעלה מאד בעת הזאת.

וכהנה אלה הבנים מבחורי ישראל אשר מצוקת הזמן יעבר עליהם ובתוך מצוקתם יתחזקו לשמור דת ה' ובכל יכלתם ויפעלו בעצמם לחיות בלחם צר ומים לחץ ורק שלא יבא פגול לתוך פיהם ובזמן שנפשם רעבה וצמאה ועיפה, ולא יום אחד ושנים אלא כמה וכמה ימים ושנים ובכל ענים ומרודם לא יבעטו ח"ו אלא עוד נפשם בהם תתמוגג על מעוטם בתורה ובמצוות ה' אשר אין בידם לעשות כראוי, האין זה תשובה לה' בכל לב ובכל נפש כי עבודתם לה' היא עבודה שלמה אשר זכות אחד מהם יכריע הרבה והרבה כהנה וכהנה,

כיו"ב שאנו רואין קדושת עם ישראל שבהתגברות מצוקת הזמן על כל אחד עד מאד, ואעפ"כ מתחזקים בכל נפשם לשמור חוקי התורה הם ובניהם ובאים ומתפללים ובוכים ומתודים לפני הקב"ה ומצדיקים דינו וקובעים עתות לתורה וכל ענים ודחקם ירבו לרחם ולעשות חסד אחד עם חברו בכל מיני השתדלות והתחכמות איך להטיב ולהשכיל אל דל,

ועל כל האנשים האלו בודאי קרוב מאד לומר שנתקימו בהם פסוקי התורה והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל לבביך וגו' ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל ללבך ובכל נפשך, כי אלה השרידים שלומי אמוני ישראל שבים אל לבם ויודעים חומר העבודה והמצוה אשר עליהם ומוסרים נפשם לקיים את התורה הם ובניהם.

אמנם גם זאת הגידו לנו חכמינו ז"ל מראש, כי לא הכל יעמדו במדרגה הזאת, ויקום דור החדש שהם להיפך הראשונים, שיעמדו במדרגה שפלה במצב הדת מאד ויתנהגו כל אחד כפי הישר בעיניו(ולא יקבלו תוכחה כמבואר במשנה) ואעפ"כ אל יפול לבנו מזה, כי זה גופא מסימני הגאולה.

כי אלה הראשונים יקרבו הגאולה במעשיהם הטובים ואלה נמי יקרבו הגאולה, והיינו שבדורות הקודמים שהלכו הדורות כתיקונן וכל כלל ישראל עמדו במעמדן, האבות מסרו לבניהם את יסודי האמונה והדת והבנים קבלו באהבה וחיבה כל מה שנמסר להם מאבותיהם.

(וכפי חוקי מדות הדרך ארץ שקודמות לתורה שעל הבנים הצעירים לשמוע לקח אביהם ואמונתנו הקדושה הלא היא מקובלת מדור דור מאבות לבנים עד דור הראשון שהיו ששים רבוא אנשים מבני

עשרים ומעלה לבד הנשים וטף שהיו כולם במעמד הר סיני והם ראו את הכל בעיניהם וכדכתיב היום הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי)

וכמו שאנו אומרים ודבריו חיים וקיימים כו' על אבותינו עלינו ועל בנינו ועל דורותינו וכו' וכל ישעם וחפצם הן מהאבות והן מהבנים היתה רק זאת לזכות בתורה ומעשים טובים ולעשות רצון אבינו שבשמים ואז לא היתה הנחיצות כ"כ בקירוב הגאולה שמצב הדת עמד על תילו ובאריכות הגלות נתגדל ונתרבה זכותן של ישראל מדור דור הן מהזכיות בעצמם שנתוספו מכל דור, והם משכר ההמתנה שישראל מחכין ומצפין לביאתו של משיח זה זמן ארוך ועמודים באמונתן ובצפיותן לישועה, וכמו שאמרו חז"ל בסנהדרין (דף צ"ז) שכשם שאנו מחכין כן הקב"ה מחכה לגאלנו כמו שנאמר לכן יחכה ה' לחנכם וגו' ומאחר שהוא מחכה ואנו מחכים למה לא בא להגדיל שכר ולכן לא מיהר הקב"ה את הקץ.

אבל כל זה כשהקבלה מיסודי הדת ושרשי האמונה היתה חזקה ולא בא שום רפיון בקיום התורה והמצוה מצד האמונה אבל בעת הזאת שבעוה"ר קמו הפריצים ויחללו דת קודש ע"י ריבוי ספרי עמל ודעות חופשיות אשר יפיצו בקרב העם, כבו כמעט את שלהבת האמונה הטהורה מלב צעירי ישראל, והרבה התחילו למאן בקבלת אבותיהם והם חכמים בעיניהם נגד כל דורות הקודמים.

וכל החכמים ונבונים וקדושי עליון שבכל הדורות שהיו לפנינו שמסרו נפשם על כל חוק מחוקי התורה נקלה כבודם בעיניהם ואף נגד רבותינו בעלי המשנה והגמרא שהיו כמלאכי מרום מצאו איזה מהם עזות בנפשם לדבר נגדם, אוי לנו שכך עלתה בימינו והוא כנבואת חז"ל שחוצפא יסגי שגדל עד מאד בעוה"ר,

וממילא אין ביכולת האבות למסור קבלתם הנאמנה להבנים מיסודי הדת וחביבות התורה והמצות מאחר שימאנו לקבל, וא"כ אין שום תועלת נרצה מאריכת הגלות כיון שהקבלה הולכת ונפסקת ח"ו (ועוד בעוה"ר אנו רואים להיפך שהבנים יפעלו גם על האבות לרעה).

ובע"כ יחיש וימהר הקב"ה הגאולה לפקוח עינים עוורות לראות באור האמיתית, כי חלילה לא יעזוב הקב"ה את בניו שיודחו, וכדכתיב בל ידח ממנו נדח, כי הם בניו בני בחוריו אשר נטלם ונשאם מימות עולם, וכדכתיב ואף את גם זאת בהיותם בארץ אויביהם (פירוש שהקב"ה הגלה את ישראל שיטיבו את מעשיהם שם בהגיעם חמת המציקם והם יוסיפו לעשות זאת גם שם בכ"ז) לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם,

ואמרו חז"ל לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה, ולא געלתים בימי יונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו, לכלותם בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר, להפר בריתי אתם בימי פרסיים, שהעמדתי להם של בית רבי, כי אני אלוהיהם לעתיד לבוא.

נמצא ששני סוגי אנשים שימצאו בעת האחרונה שניהם יקרבו את הגאולה, אלה במעשיהם הטובים וגודל המצוקות שהם סובלים ואלה במעשיהם אשר לא טובים, ומובן הדבר כי טוב יותר להאדם להיות מהטובים ולא מהרעים, וכ"ז שכתבנו מרומז בתורה בפרשת האזינו דקאי נמי בענין אחרית הגאולה (כמו שפירשו חז"ל בסנהדרין דף צ"ז) וכדכתיב כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב, והיינו כי ידין ה' עמו יתנחם לגאלם (כפרש"י) משום דגם עבדיו נתונים בצרה ויראה כי אזלת יד פירוש שהלך כוחן של ישראל להיות בגולה כי אפס עצור ועזוב היינו שאפס בהחלט כח המחזיק דת קודש שאין בכחן של ישראל עוד להחזיק.

וכעין זה פירשו לנו חז"ל בסנהדרין שם במקרא זה אין בן דוד בא עד שירבו המלשינות והיינו שמטעם זה אפס עצור ועזוב שאין בכח העומדים בראשי עם להחזיק הדת, ד"א עד שיתמעטו התלמידים ופירש"י שמחזיקין ידי ישראל להחזירן למוטב, הרי שימצא גם אז עבדיו נאמנים לו יתברך אלא יהיו מועטין ואין בכחן לעצור, וכן נמצא בכתוב על עת הגאולה (ירמיהו ל"א:כ"ז) וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה, וכתוב בגמ' (סוטה כ"ב) דזרע בהמה קאי על אדם שאין בו לא מקרא ולא משנה ולא גמרא והיינו שימצאו שני סוגי אנשים וכנ"ל ושניהם יהיו מסייעים לקירוב הגאולה וכנ"ל.

היוצא מדברינו שבזמנינו יש יותר לצפות ולקוות שיתגלה כבוד השי"ת בעולם וכפשטיה דקרא שאמר הכתוב חי אני נאום ה' וימלא כבוד ה' את הארץ, ולפ"ז צריך כל איש ישר לב להתבונן מה יהיה כשיבוא משיח צדקינו מי יהיה אז לשם ולתהלה ולתפארת ומי יהיה אז המאושר מאדם, אותן שדבקו בהשי"ת בעת התגברות המצוקות והתלאות והם עמדו על משמרתם להיות יהודים נאמנים לה' ולתורתו.

על פניהם יאיר אור השי"ת כל אחד לפי מדרגתו בידיעת התורה ובקיום מצותיו וכדאיתא בתנא דבי אליהו פ"א אור של ת"ח וצדיקים לימות בן דוד ולעוה"ב כיצד וקחשיב שמה כמה מדרגות יש שנותנים לו מאור פנים ככוכבים קטנים ויש ככוכבים גדולים (וכמו שאמר הכתוב ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד) ויש שנותנים לו מאור פנים כמו הלבנה בתחלת החודש ויש כמו בחמשה לחודש ויש כמו עשרה לחודש ויש כמו

בט"ו לחודש ויש כמו השמש בצאתה שעה אחת על היום ויש כמו שלש וכו' ויש כמו שש שעות על היום, וכל זה מרומז ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ע"ש.
ובאמת כ"ז מרומז במה שאמר הכתוב ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע ובין עובד אלהים לאשר לא עבדו, ואחז"ל היינו צדיק היינו עובד אלהים, היינו רשע היינו לא עבדו, אלא בין השונה פרקו מאה פעמים לבין השונה מאה פעמים ואחד,
וביאורו לפי מה שהיה עמלו בתורה ביותר יאיר אור פניו ביותר וזהו שאמר וראיתם היינו שיהיה ניכר על אור פניו מדרגתו היותר גדולה, ומסיים שם בתנא ד"א זה הכלל כל הנושא פנים אל התורה זוכה ומקבל פני השכינה אבל המזוהם בעבירות אינו מיסב בפני המלך (פירוש אפילו לאחר שיקבל עונשו בגהינם וינקה מעונותיו אינו זוכה לקבל פני המלך וכענין שאחז"ל המחליט עצמו לעבירה אין לו מחילה עולמית) במה דברים אמורים בזמן שלא עשה תשובה אבל אם עשה תשובה ומת הרי הוא כצדיק עולם לכל דבריו,
וכעין זה איתא שם ג"כ בפ"ה וז"ל כבוד ועוז לצדיקים לע"ל ולעוה"ב כיצד, הקב"ה יושב בביהמ"ד שלו וצדיקי עולם יושבין לפניו ולכל אחד ואחד נותנין לו מאור פנים לפי התורה שיש בו.
ודע עוד לפי מה שביארו למעלה דבסוף הגלות ימצאו דעות נפסדות ויש שעי"ז יבדלו מן התורה ומן המצות, וע"כ האנשים שיתחזקו אז לילך בדרכי ה' וללמוד תורתו ולקיים מצותיו, נקראין אז בשם צדיקים, וזהו שאמר הכתוב "ועמך כלם צדיקים" היינו אותן שישארו לצד ה', ולא נתפתו להפושעים (כן כתב באבקת רוכל תלמידו של הרא"ש ז"ל),
וע"כ צריך כל איש להתחזק כעת בידיעת התורה ובקיום מצותיו דאחר שיבא משיח שוב נקראים אותם השנים, שנים אשר אין בהם חפץ, וכמו שאמר הכתוב וזכור את בוראך בימי בחורתיך עד אשר לא יבואו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ, ואחז"ל אלו ימות המשיח שאין בהם זכות ולא חובה והטעם כי אז יתבטל היצה"ר.

פרק ב

והנה כל מי שאינו מאמין כלל בביאת המשיח ידוע לכל שעונו גדול מנשוא שחסר לו עיקר אחד מן השלשה עשר עיקרים, וכן מי שאינו מחכה לביאתו דהיינו שמתייאש ממנו מאיזה סיבה שהיא, הוא חבירו של האיש הזה וככופר בתורה יחשב, דז"ל הרמב"ם בהלכות מלכים פי"א המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וחוזרין כל המשפטים בימיו כמו שהיו מקודם מקריבין קרבנות ועושין שמיטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה

וכל מי שאינו מאמין בו או שאינו מחכה לביאתו (ע"כ ר"ל שמתייאש ממנו מאיזה סיבה שהיא) לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו שהרי התורה העידה עליו שנאמר ושב ה' אלהיך את שבותך וריחמך ושב וקיבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבתך וגו' והביאך ה' אלהיך אל הארץ וגו' עכ"ל.

והנה באמת אנו צריכין להתבונן מן העבר על העתיד בעת שיצאנו ממצרים הבטיח ה' לנו כמה טובות וכתיב ביהושע (כ"ג) ויקרא יהושע לכל ישראל ויאמר אליהם וגו' וידעתם בכל לבבכם ובכל נפשיכם כי לא נפל דבר אחד מכל הדברים הטובים אשר דבר ה' עליכם הכל באו לכם לא נפל ממנו דבר אחד,

וממנו נוכל להתבונן גם היום בודאי יקוים הבטחתו אשר הבטיח לנו בפרשת הגאולה, ונאמר יבש חציר נבל ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם, ולבד מה שהבטיח לנו בתורתו הבטיח לנו ביד כל עבדיו הנביאים אודות הגאולה העתידה בישעיהו בירמיהו ביחזקאל ובתרי עשר, בכולם יש נביאות על הגאולה העתידה ומדרגה הרמה של ישראל אשר יהיה בזמן ההוא שכולם יגיעו למדרגת הנבואה, וכדכתיב (יואל ג:א) והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם וגו'.

וגם כל הכבוד שיהיה להם מכל באי עולם וכדכתיב והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב וגו' כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה', ונאמר והביאו בניך בחוצן ובנותיך על כתף תנשאנה, וכלל אמר הכתוב עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו.

וענין איחור הגאולה כבר רמז לנו הקב"ה בעצמו ע"י הנביא הושע (ג') כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר ואין זבח וגו' אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים,

ואמר לנו עוד אם יתמהמה חכה לו, ביאור הדבר אם יחשוב האדם שח"ו יתבטל הבטחתו שהבטיח לישראל לא כן הדבר אלא חכה לו, פירוש כאדם המחכה על איזה דבר כי באמת בודאי יתקיים, כמו שאמר הכתוב יבש חציר נבל ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם ומסיים הכתוב כי יבא לא יאחר.

וביאורו לדעתי בדרך דמיון מלך אחד התקצף על בנו ויגזור עליו על חמש שנים שלא יהיה בביתו ושלחו למדינה רחוקה מאד בקצה העולם אשר בימים הראשונים היה צריך ליסע איזה שנים, ואחרי ניחם המלך, אכן דבריו שדיבר אין להשיב ויתבונן בנפשו מה לעשות כאשר תכלינה החמש שנים בלא תמשך נסיעתו כמה שנים קודם שיבא לפה

ויתן צו שיעשו עבורו כל ההרים למישור ויעשה עבורו כל המאשינעס שבעולם אשר יוכל בזמן קל לבוא לביתו ולא יאחר בשביל הנסיעה רק לזמן מעט מאוד.
כן הוא ענינינו אשר נפזרנו בקצה הארץ והקיבוץ גליות יהיה מכל ישראל כאמור ואתם תלקוטו לאחד אחד בני ישראל,
ויחשוב האדם שהקיבוץ גופא ימשך כמה שנים עד שיקובצו, אבל באמת לא כן הוא, הקב"ה עושה כל ההכנות מקודם עד שכשיבוא עת הקיבוץ לא ימשך הרבה וזה שכתוב אם יתמהמה חכה לו, ושמא תאמר הלא ימשך הרבה הקיבוץ גופא, ולזה אמר כי בא יבא, ר"ל כאשר יבא הזמן שיוכל לבא לא יתאחר כלל, והוא כמו שאמר הכתוב מי אלה כעב תעופינה, ר"ל כמו הענן שהוא רץ במהרה מאוד כן יהיה הקיבוץ גליות,
ועצם ענין האיחור יש תשובה פשוטה כי הנה הכתוב אומר ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמורי עד הנה והרי שם לא היו רק שבעה אומות, ואפ"ה כשרצה הקב"ה לקיים ההבטחה שהבטיח לאברהם היה מוכרח זרע אברהם להמתין כמה מאות שנה עד שיושלם עונם,
וכהיום שהוצרך כל העולם להתברר ולבוא הכל תחת רשותו של הקב"ה ומלך משיחו כמאמר הכתוב בדניאל (ז') ולה יהיב שלטן ויקר ומלכו וגו' הוכרח הדבר להמשך זמן רב, ויותר מזה שהגאולה הקודמת לא היה אלא לזמן כמו שכתוב בסה"ק, אבל הגאולה האחרונה הזו היא אחרית כל הגליות שלא יהיה עוד שום גלות וממילא הוכרחו לתקן כל הקלקולים שהיו לישראל מיום היותם לגוי ובאריכת הגלות יתוקן הכל וגם הגלות הוא צירוף גדול לברר הרע מן הטוב וכמאמר הכתוב בדניאל בסופו יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים וגו' ולכל זה צריך זמן רב.
אבל חלילה חלילה לנו להתיאש ע"י האיחור, ופרט שהנביא הגיד לנו מראש על האיחור כי אף אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא וגו' וחלילה לא יפול מדברי ה' דבר וכמו שאנו אומרין בברכות שקבעו לנו אחר ההפטרה, ודבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם,
ובפרט בעיקר הזה שלא דבר אחד הוא שכל הנביאים מלאים מזה וכל רבותינו בעלי הש"ס מלאים מזה והוא עיקר ויסוד אמונת ישראל, ואנו אומרים זה בברכה ראשונה ומביא גואל לבני בניהם,
ובפרט כהיום לפי מצב ישראל שהגיע עד לעפר בעוה"ר הן בגופם הן בנפשם וכמשה"כ שחה לעפר נפשינו היינו נפשם של ישראל כידוע מצב הדור הצעיר, דבקה לארץ בטנינו היינו גופם של ישראל.

בודאי עלינו לעמוד הכן ולחכות לישועה ובלשון הכתוב הנ"ל חכה לו דהיינו שצריך לעמוד מוכן כמו שעומד ומחכה על איש שיבא ומי בעת כזאת יודע אולי כבר עומד אחר כתלינו.

ואשרי למי שאינו מתיאש מלחכות להגאולה ונותן לב על עצמו ובניו להרבות תורה ומצות שלא תשיגנו בושה לעת ההיא כי רק בעוה"ז שדומה ללילה הכל מכוסה ולא ניכר צדיק לפני רשע, אבל אז יתגלה הכל וכדאיתא בתרגום קהלת על הפסוק סוף דבר הכל נשמע ותרגם כל עובדי בני עלמא עבידין דיתפרסמון, וכל אחד יתכבד לפי התורה והמצות שיש בידו וכמשה"כ על עת ההיא ושבתם וראיתם בין עובד אלקים לאשר לא עבדו וכנ"ל בפרק הקודם.

פרק ג

והנה בפרקים הקודמים שעברו ביררנו מצד השכל שצריך האדם לצפות לישועת ה', ועתה נבאר החיוב ממאמרי חז"ל, דהלא אמרו בשבת (דף ל"א) ששואלין לו לאדם בשעת הדין צפית לישועה (והיינו כמו שאנו מתפללין בכל יום "וקרנו תרום בישועתך"), והקב"ה מתרעם על האדם כשאינו מחכה למלכותו כדאיתא בפסיקתא (במאמר גילי) שאמר הקב"ה לצדיקים לא יפה עשיתם שחיבבתם לתורתי ולא חכיתם למלכותי,

שהרי אפילו צדיקים המחבבין התורה דורשים מהם על צפוי לישועה, ודבר זה מקרב את הגאולה כדאיתא בילקוט איכה בשעת חורבן הבית אמר יצחק אבינו לפני הקב"ה, רבש"ע שמא אין חזרה לבנים, והשיב הקב"ה אל תאמר כך יש דור שהוא מצפה למלכותי מיד הם נגאלים שנאמר "ויש תקוה לאחריתך נאום ה' ושבו בנים לגבולם", מכל זה נראה שרצון השי"ת שנחכה למלכותו בכל עת (ונראה שזהו שאחז"ל צפית לישועה, שלשון ציפיה הוא כמו הצופה שעומד במקום גבוה ומתבונן לראות איזה דבר חדש, כך צריך האיש הישראלי לחכות על מלכות שמים שיתגלה בקרוב).

והנה ידוע שהוזהרנו בתורה להרחיק מדברי שקר כמו שכתוב "מדבר שקר תרחק", והיינו אפילו אם הדבר הזה איננו שקר גמור רק שיש בו קצת תערובת שאיננו אמת ג"כ הוזהרנו בזה (עיין שבועות דף לא), וזהו אפילו אם הוא מדבר עם איש שכמותו וכ"ש אם הוא מדבר עם נשיא בישראל, וק"ו בן בנו של ק"ו אם הוא מדבר עם השי"ת בודאי יש ליזהר מלהיות דובר שקר לפניו וכמו שכתוב "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני",

וזה אפילו אם איננו מזכיר שמו של הקב"ה על ענין זה שהוא מדבר, ופרט כשבוא מזכיר שמו על ענין זה, בודאי צריך זהירות גדולה בענין זה. וע"כ יפלא מאוד איך אנו

אומרין ג"פ בכל יום "עלינו לשבח" ומסיימים "על כן נקוה לך ה' אלקינו לראות מהרה בתפארת עוזיך",

והלא אם היה מקוה באמת על כבוד ה' שיתגלה במהרה היה צריך כל אחד להכין עצמו לדעת עניני העבודה כל ההלכות השייכות לעניני הקרבן והמקדש (ודוגמא, אם מצפין שיבוא המלך בהעיר אפילו באיזה ספק ספיקא מקשטין כל הרחובות לכבודו אפילו אם יהיו אלף רחובות בעיר מספק פן יסע דרך רחוב זה),

בעבור שאז כל הדינים נוגעים למעשה, ואם ת"ח לא ידעו בהם הלא לבזיון יהיה לו, אין זאת כי אם שבפינו לבד אנו אומרין דבר זה, אבל רחוק הוא מכליותינו, וע"ז אני מתמה, איך אנו אומרין לפני ה' דבר שאיננו כן, ובפרט להזכיר שני שמות הקדושים ע"ז, וכשיתבונן בעצמו ימצא שמזכיר יותר מארבעים שמות הקדושים בכל שבוע (ג"פ "עלינו לשבח") ובחשבון שנה הוא מזכיר יותר מאלפיים שמות הקדושים ללא דבר, כי הוא אומר לפני ה' שמקוה שבמהרה יתגלה כבודו ובאמת אינו מקוה כלל.

והנה על כלל ישראל יש לדון לכף זכות דהם סומכין עצמן על הכהנים שעליהם מוטל ענין המקדש ועבודתו, אבל על הכהנים בודאי יש לתמוה מאוד כשהם מתיאשין מללמוד דיני עבודה.

הלא בם בחר ה' לשרתו ובכל יום יש ספק שמא יבוא משיח צדקנו, וכדאיתא בעירובין (דף מ"ג) שהאומר הריני נזיר ביום שבן דוד בא אסור בכל יום לשתות יין שמא יבוא היום, ונפסק כן להלכה (רמב"ם פ"ד מהלכות נזירות הלכה י"א), וידוע מה שהיה בעת הגאולה השניה שאמר הקב"ה לחגי הנביא שאל נא את הכהנים תורה וגו' וכן יהיה בודאי בגאולה האחרונה וכמה תגדל הכלימה כשלא ידעו מה להשיבן.

ובאמת מוטל ג"כ על ת"ח שבישראל לקבוע עת מעתותיו לידע דינים השייכים לעניני הקודש והמקדש, דהלא ידוע מה שאחז"ל אלף נכנסין למקרא חלק עשירי מזה יוצאין לגמרא, נמצא דלגמרא הוא אחד ממאה אנשים, וכמו בכל ישראל כן הוא בודאי גם בכהנים איש למדן להבין הלכה הוא אחד ממאה, ותשעים ותשע הם אנשים פשוטים גמורים, ובודאי צריכין ללמוד עמהם דיני עבודה,

וכן היה בזמן המקדש, כדאיתא בירושלמי פ"ד דשקלים, רב יהודה בשם שמואל, דת"ח היו לומדים עם הכהנים דיני שחיטה וקבלה וזריקה, וכן בודאי בעת הגאולה כשיעברו הים ויוצרך כל אחד להביא קרבן תודה, או על חולה שנתרפא שמצוי אצל כל אדם או חייבי חטאות שימצא לאלפים שעברו על חילול שבת בשוגג וכה"ג.

וירוצו הכל אצל הכהנים שיקריבו בעדם הקרבנות, והכהנים ירוצו אצל כל בעלי תורה להבינם איך להקריב הקרבן כדין, וכמה בזיון וכלימה יגיע אז לכל אחד מבעלי תורה כשלא ידעו להשיב. וידיעה בעניני עבודה לידע כל פרטיה למעשה נצרך לזה כמה שבועות או חדשים.

והנה לפי גודל מצוקת הזמן שמצוי כעת בעוה"ר שנתקיימו כמעט כל הסימנים שהזכירו חז"ל בעת קירוב הגאולה (עיין סוף סוטה במשנה ובסנהדרין צ"ז וצ"ח) ובודאי יש לקוות לגאולה וצריך להזדרז להכון לעבודה ולהלכותיה,

ולך נא ראה מה שאחז"ל (סנהדרין צ"ח) לענין משיח שראה ריב"ל דהוי שרי ואסר כל מכה בפ"ע ולא הכל ביחד, והטעם השיב בעצמו כי פן יאמר לו הקב"ה שילך לגאול בניו ולא יצטרך לעכב,

ועתה נוכל ללמוד בק"ו אם רגע אחד אינו כדאי לעכב לכלל ישראל, מה נאמר אם יבוא משיח צדקנו ויאמר לנו בשם ה' להקריב קרבנות הקבועים בשם כלל ישראל וקרבנות האמורים בספר יחזקאל ואנחנו נהיה מוכרחים להמתין עכ"פ איזה שבועות או חדשים[1] עד שנהיה בקיאים בהלכותיהן,

לך נא וראה מה דאיתא בבכורות (דף נ"ד), דלפיכך בטלו שלא לעשר מעשר בהמה אף דהוא מצות עשה דאורייתא משום דאתי לידי תקלה (דכיון דאין לנו מזבח להקריב וצריכין להמתין עד שיפול בהן מום אתי לידי גיזה ועבודה).

וקפריך הגמרא: "נישדי בי מום בכוליה עדריה קודם שנעשר את העדר" (דהוא עדיין חולין ומותר להטיל בהן מום), ומשני: "מהרה יבנה המקדש ובעינן בהמה להקרבה ולא שכיחי" עיי"ש בגמ', והרי משום חשש זה ביטלו מ"ע דאורייתא, ולמה לא נימא מהרה יבנה המקדש ובעינן כהנים להקרבה ולא שכיחי דהא בעינן שיהיה יודעין דיני עבודה בכל משפטיה ולא שכיחי וכנ"ל,

וע"כ כשאנו אומרין "נקוה לך לראות מהרה בתפארת עוזך" צריכין אנו להתחזק שיהיה

[1] ואל יאמר האדם הלא אז יבוא משיח ואליהו והם עתידים להגיד לנו כל חלקי הספיקות, וכמו שמובא בגמרא כמה ספיקות בשם תיקו ואמרו המפרשים שתיקו הוא ר"ת תשבי יתרץ קושיות ואבעיות, ע"ז נשיב לו אמנם הדבר כן הוא שכל חלקי הספיקות יתברר לנו ע"י אליהו, אבל הדברים הפשוטים המבוארים בפסוק ובביאורי תורה שבע"פ המסורה לנו כמבואר בת"כ ובגמרא הלא אנו צריכין בעצמנו לדעת כפי יכולתינו, כי הלא אליהו לא יבוא ללמוד עם כל אחד ואחד דברים שהיה יכול לידע מעצמו ורק הספיקות אשר אי אפשר לברר יתגלו לנו על ידו, ועל הפשוטות המבוארות הלא יאמר כי היה לכם ללמוד ולשנות בעצמיכם קודם שבאתי לבשר הגאולה וכמו שנאמר "זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים" ובתריה כתיב "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא" וגו'.

שכיחי כהנים להקרבה, והיינו[2] שכל מי שהוא בן תורה ובפרט כשהוא ג"כ כהן יקבע עת מעתותיו ללמוד ענייני הקודש והמקדש, ובזה יהיה היכר שאנו מחכים ומצפים על התגלות כבודו בעולם ונעבוד עבודתו בכל אשר יצוונו.

ובאמת לבד הטעם שכתבנו למעלה שצריך כל ת"ח לידע דיני עבודה כדי שידע להורות לכהנים, הלא הכהן הוא שייך רק לענין קבלה וזריקה שזה מיוחד לכהן לבד, אבל שאר ענייני קודש בכלליהן ופרטיהן הוא שייך לישראל כמו לכהן,

כמה גדול וקדוש הלימוד ההוא כדאיתא במגילה ל"א "אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע שמא ח"ו ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה (היינו שטף מים והפצה על כל פני הארץ), א"ל לאו, אמר לפניו רבש"ע במה אדע כי אירשנה, א"ל קחה לי עגלה משולשת (דהיינו הקרבנות יכפרו עליהן), אמר לפניו רבש"ע, תניח בזמן שביהמ"ק קיים בזמן שאין בהמ"ק קיים מה תהא עליהם, א"ל כבר תיקנתי להם סדר קרבנות, כ"ז שקוראין בהן מעל אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם (והכוונה שיתבונן בפירושם ובאופני הקרבתם וכמו שכתב רבינו בחיי "שאין לאמר שתהיה הכונה שיהגה ויגרוס לשון הפרשה בפסוקים הערומים בלבד מבלי שיתבונן בפירושם" עכ"ל.

ואיתא במדרש פר' צו ובפסיקתא דרב כהנא פיסקא טו: ר"א בשם ר' חנינא בר פפא, שלא יהיו ישראל אומרים לשעבר היינו מקריבין קרבנות ומתעסקין בהן (ר"ל גם בלימוד הלכותיהן), ועכשיו שאין אנו מקריבין אותן מהו להתעסק בהן, א"ל הקב"ה הואיל ואתם מתעסקין בהן כאילו אתם מקריבין אותם,

ואיתא במדרש ילמדנו (פ' צו יד): אמר הקב"ה לישראל אע"פ שביהמ"ק עתיד ליחרב והקרבנות בטלין לא תשכחו עצמכם לסדר הקרבנות אלא הזהרו לקרות בהן ולשנות בהן

[2] ואפילו מי שאין לו שהות, או שאינו מוכשר לזה יראה עכ"פ לעשות מעמד ומצב לאחרים בעלי תורה שילמדו ענייני הקודש והמקדש ויחשב על שמו, ע"כ מה נאה היה אלו ימצאו איזה עשירים מנדבין מנכסיהן לקבוע במקומן או במקום אחר שיאות להם חבורת אברכים גדולי תורה שילמדו הסדר ההוא ויהיו בקיאים בכל הלכותיו (וכן עשיתי בעירי שקבעתי עשרה אברכים גדולי תורה ויראה לענין זה, ושמעתי שמקרוב נעשה בירושלים עיה"ק ג"כ חבורה קדושה כזו אשרי הפונה אליהם להחזיקם), ויקדישו לזה מחצית עתותם ומחצית לשארי לימודים איש איש כחפצו, ביו"ד או בח"מ, וישתדלו ללמוד ההלכות האלו על בורין, כי כיון שהקב"ה חושב ללמודים אלו כאלו מקיימין אותם בפועל ממש, צריך להשתדל ולידע כל דבר בבירור וכמו שכתב השל"ה בספרו יש נוחלין, ובזה תהיה התועלת כפולה, כי לבד מה שימצאו בישראל מופלגים היודעים בהלכות אלו הנוהגים בזמן המקדש (שיהיה במהרה בימינו) עוד זאת שת"ח העוסקים בהלכות עבודה מעלה הקב"ה כאלו מקריבין בפועל (מנחות ק"י), וכל זה הוא לבד מצות החזקת התורה שרבה היא מאד, ויתכן מאוד כשתמצא חברה קדושה כזו שלומדים בתמידות דיני עבודה, האיש שיודע בנפשו שעבר על עון חילול שבת והוא מחויב חטאת יבקשם שילמדו עבורו דיני הקרבת חטאת, וידוע מאמר חז"ל כל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת, או אם הוא אחד מארבעה שצריכין להודות כגון חולה שנתרפא או שהיה חבוש בבית האסורין וכה"ג ובזמן המקדש היה צריך להביא קרבן תודה, ועכשיו צריך ללמוד דיני הקרבת התודה, ועיין בסוף שו"ע אורח חיים בהשמטה שם, שבירר שם ההנהגה בענין הזה, ומי יתן שיהיו הכל מתבוננין בזה המאמר שאמר השי"ת ומקיימין אותו בודאי היה מתבטל כל הצרות והגירושין.

(ר"ל בלימוד הלכותיהן) ואם תעסקו בהן אני מעלה עליכם כאלו בקרבנות אתם עוסקים, עיי"ש עוד מה שמאריך בזה.

והנה ידעתי את התשובות אשר ישיבו כי בימינו טרדות הזמן מרובות ומשפט הקדימה להלכות הנהוגות בזמן הזה, אבל אשאלם הלא יש כמה מסכתות אשר רובם אינם שייכים בזמנינו למעשה כמו רוב מסכת סנהדרין ומסכת מכות ורוב מסכת יבמות ועוד כהנה אשר אין נוהגות בזמנינו למעשה, ואעפ"כ לומדים אותם בעיון כיאות ולמה יגרע חלק קדשים חלק הקרבנות מבית אלוקינו מהמסכתות ההם,

וגם משמע בגמרא שהסדר הזה היה נחשב בימי האמוראים ללמוד למעשה כמו שאר הסדרים, והוא הכל מטעם שכתבנו שכיון שהקב"ה מקבל הלימוד לקרבן כמו בזמן הבית אין אנו יכולים לפטור עצמינו מלימוד הזה כמו שלא היו יכולין לפטור עצמן מקרבן בזמן הבית,

והוא בב"מ קי"ד דאשכח רבה בר אבוה לאליהו וכו' ושאל אותו אליהו למה לא למד סדר טהרות והשיבו בארבעה לא מצינא בשיתא מצינא ופי' רש"י בארבעה בגירסא דארבעה סדרים כגון מועד, ישועות (נזיקין), נשים, שהן נוהגות בזה"ז כמו בזמן הבית, וקדשים נמי כדכתיב ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמי, ואמרינן (מנחות דף קי) אלו ת"ח העוסקים בהלכות עבודה בכל מקום מעלה עליהם הכתוב כאלו מקריבין אותן בביהמ"ק, בשיתא מצינא בתמיהה זרעים אינו נוהג בחו"ל וכן טהרות, עכ"ל,

הרי בסדר קדשים היו לומדים האמוראים כמו שאר סדרים, ומטעם זה סדרו רב אשי ורבינא בדורות הבאים גמרא על כל סדר קדשים מה שלא עשו כן בזרעים ובטהרות אף שהיה להם תליסר מתיבתין גם על מסכת עוקצין כדאיתא בברכות (דף כ.) והיינו מטעם הנ"ל, דלימוד קדשים נחשב לישראל כאלו מקריבין עוד הקרבנות, וכ"כ הרמב"ם בפי' המשניות בסוף מסכת מנחות וז"ל "ואמרו ת"ח העוסקים בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה בהמ"ק בימיהם, וע"כ ראוי לאדם להתעסק בדברי הקרבנות ולשאת ולתת בהן ולא יאמר הרי הן דברים שאין צורך להן בזה"ז כמו שאומרים רוב בני אדם" עכ"ל.

ודע עוד דלימוד זה מועיל לאדם שלא ימצא מקטרגין עליו מלמעלה כדאיתא בזה"ק במדרש הנעלם פרשת וירא "א"ר כרוספאי האי מאן דמדכר בפומיה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות עניינא דקרבניא ותקרובתא (דהיינו כל קרבן וקרבן למה הוא בא ומעשה העבודה והקרבה ממש בכל קרבן) וכיון בהו (ר"ל שתהא זה במקום עסק ההקרבה לכפר עי"ז אותו החטא שבא עליו אותו קרבן) ברית כרותה הוא דאינון מלאכיא דמדכרין חוביה לאבאשא ליה דלא

יכלין למעבד ליה אלמלא טיבו", עכ"ל. ועיי"ש עוד שאליהו הנביא גילה זה הסוד לרבי פנחס עיי"ש.

והנה מזה המאמר לבד נוכל להבין גודל הזריזות ללימוד ההוא, הלא כ"א יודע את נגעי לבבו שיש לו עוונות הרבה, וממילא יש עליו עי"ז כמה מקטרגים ר"ל, כי מכל עוון נברא מקטרג אחד כדאיתא באבות פ"ד וכשיש לנו איזה עצה ותחבולה להשקיט רוחם שלא יוכלו לקטרג עלינו ואדרבה יזכירונו לטוב לפני הש"ת כמה אנו חייבין לתת לבנו להעצה ההיא ולא להתעצל בזה,

ומלבד כ"ז הלא בזמן שביהמ"ק קיים אלו היה רוצה אף הנשיא שבישראל להקריב קרבן בעצמו אין לו שום רשות לזה(ועוזיהו המלך נתנגע עבור זה) ורק לכהנים ניתן רשות ואילו בזמנינו כל אד מישראל יש לו רשות ללמוד ענייני קרבנות והקב"ה חושב עליו כאילו הקריבן, ועוד יש כמה מאמרי חז"ל המפליגים מאוד בענין קדושת הלימוד ההוא ומעט מהם העתקתי בספרי "תורה אור" עיי"ש.

דברי הצעיר שבכהונה המקוה לישועת ה' **ישראל מאיר** ב"ר **אריה זאב הכהן** מראדין בעה"מ ספר **חפץ חיים** ו**משנה ברורה**.